

Административно-
правно регулиране на
*подземните природни
богатства*

Административно териториално право

Същност на административното териториално право

Територията е вторият конститутивен елемент на държавата след народа, хората. Конституцията на Република България (КРБ) използва термина „територията на страната“ (чл. 84, т. 11), с който се „означава държавната територия на Република България, т. е. онази част от земното пространство, върху която се разпростира суверенитетът на българската държава“. В Тълкувателно решение № 6 от 1994 г. Конституционният съд (КС) на Република България определя наличието на различни части на държавната територия: „сухопътна, водна, въздушна, подземна, както и приравнени към държавната територия обекти. [...] Най-напред това е сухопътната част от държавната територия – материкова и островна. Що се отнася до водната част от нея, това са вътрешните национални (неморски) води и вътрешните морски води. Териториалното море е безспорно част от българската държавна територия, но за него съществува право на мирно преминаване на кораби на всички държави в съответствие с изискванията на националния закон и международното право. Въздушната част от територията на страната се състои от въздушното пространство над нейната сухопътна територия и над нейните вътрешни и териториални води. [...] Към държавната територия спада още подземната част от територията (недрата под сухопътната и под водната територия)“.

Тълкувателно решение № 6 от 12.7.1994 г. по к. д. № 6 от 1994 г. на Конституционния съд на Република България, обн., ДВ, бр. 59 от 22.7.1994 г.

Същност на административното териториално право

Територията е вторият конститутивен елемент на държавата след народа, хората. Конституцията на Република България (КРБ) използва термина „територията на страната“ (чл. 84, т. 11), с който се „означава държавната територия на Република България, т. е. онази част от земното пространство, върху която се разпростира суверенитетът на българската държава“. В Тълкувателно решение № 6 от 1994 г. Конституционният съд (КС) на Република България определя наличието на различни части на държавната територия: „сухопътна, водна, въздушна, подземна, както и приравнени към държавната територия обекти. [...] Най-напред това е сухопътната част от държавната територия – материкова и островна. Що се отнася до водната част от нея, това са вътрешните национални (неморски) води и вътрешните морски води. Териториалното море е безспорно част от българската държавна територия, но за него съществува право на мирно преминаване на кораби на всички държави в съответствие с изискванията на националния закон и международното право. Въздушната част от територията на страната се състои от въздушното пространство над нейната сухопътна територия и над нейните вътрешни и териториални води. [...] Към държавната територия спада още подземната част от територията (недрата под сухопътната и под водната територия)“.

Тълкувателно решение № 6 от 12.7.1994 г. по к. д. № 6 от 1994 г. на Конституционния съд на Република България, обн., ДВ, бр. 59 от 22.7.1994 г.

Същност на административното териториално право

От това следва, че КРБ разглежда държавната територия в цитираните няколко измерения:

- - сухопътна част;
- - водна част;
- - подземна част;
- - въздушна част.

Същност на административното териториално право

Административното териториално право е съвкупност от административно-правни норми, които уреждат еднородни и социално-значими обществени отношения при използването и защитата на сухопътната, водната, подземната и въздушната част от територията на Република България, в качеството ѝ на природен ресурс и обект на собственост, с цел осигуряване на устойчивото развитие на държавата и оптималното съчетаване на интересите на гражданите и обществото.

Систематизация на административното териториално право

Системата на административното териториално право е научно обоснована последователност на подреждане на административно-правните институти и норми относно територията на страната в зависимост от тяхната значимост, роля и съдържание поради естеството на регулираните социални отношения. Тя е определена от Конституцията на Република България и административното законодателство.

Административноправно регулиране на подземните природни богатства

Подземната част на територията е уредена и в нормата на чл. 18, ал. 2 от КРБ, която предвижда, че „Държавата осъществява суверенни права върху континенталния шелф и в изключителната икономическа зона за проучване, разработване, използване, опазване и стопанисване на биологичните, минералните и енергийните ресурси на тези морски пространства.“

Административноправно регулиране на подземните природни богатства

Конституционнорправното положение на водната част и подземната част от държавната територия се съдържа в чл. 18, ал. 1 от КРБ: „подземните богатства, [...], определени със закон, са изключителна държавна собственост.“ Според КС „изключителната държавна собственост е онази собственост на обектите и ресурсите, визириани в чл. 18, ал. 1 от Конституцията, която е преценена от законодателя като такава с национална публичноправна значимост и всеобща ползност. Публичноправната значимост може да бъде определена по различни начини и критерии, например в зависимост от икономическата стойност и характеристика на ресурса, неговата уникалност и пр. Всички тези критерии е невъзможно да бъдат описани в конституционния текст. Ето защо той предвижда това да стане със съответни закони. Със закон следва да се определи режимът не само на водите и горите, но и на подземните богатства, крайбрежната плажна ивица и републиканските пътища, защото всички тези обекти (богатства, ресурси) са разположени на един ред – те са равностойни от правна гледна точка. Законът за всеки един от тях ще конкретизира критерия за публичноправната значимост и всеобща ползност, която да обуслови изключителната държавна собственост“. КС изразява тази своя позиция в диспозитива на същото решение: „Публичноправната значимост и всеобща ползност е универсално понятие и се отнася до всички обекти и ресурси, посочени чл. 18, ал. 1 от Конституцията. Критериите за определянето му са от компетентността на законодателя. Законите, с които тези критерии се определят, подлежат на общо основание на конституционен контрол съгласно чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията.“

Решение № 11 от 25.9.1997 г. по к. д. № 4 от 1997 г. на Конституционния съд на Република България, обн., ДВ, бр. 89 от 7.10.1997 г.

Административноправно регулиране на подземните природни богатства

Относно последните две проявления на държавната територия (подземна и въздушна) КС се произнася по следния начин за ролята на държавата при нейното управление: „В чл. 18, ал. 2 от Конституцията се използва понятието „суверенни права“ на държавата върху континенталния шелф и изключителната икономическа зона за проучване, разработване, използване, опазване и стопанисване на биологичните, минералните и енергийните ресурси на тези морски пространства.

Държавата упражнява описаните в тази конституционна разпоредба права не като титуляр на правото на собственост върху вещи (материални обекти), а като субект (носител) на суверенна власт спрямо континенталния шелф и в изключителната икономическа зона. В този смисъл е Решението по к. д. № 26 от 1995 г.

Суверенните права на държавата по чл. 18, ал. 2 от Конституцията са както върху обекти – биологичните, минералните и енергийните ресурси на посочените морски пространства, така и за дейности – проучване, разработване и опазване на същите ресурси.

Според ал. 3 на чл. 18 от Конституцията държавата осъществява суверенни права върху радиочестотния спектър и позициите на геостационарната орбита, определени за Република България с международни споразумения.

Конституционният съд преутвърждава становището си, изразено в Решението по к. д. № 26 от 1995 г., че държавата упражнява правата си по ал. 3 на чл. 18 от Конституцията не като титуляр на правото на собственост, а като субект (носител) на суверенна власт.“ (Решение № 18 от 30.6.1998 г. по к. д. № 17 от 1998 г. на Конституционния съд на Република България, обн., ДВ, бр. 77 от 7.7.1998 г.)

Нормативна уредба в областта на административноправния режим на подземните природни богатства

- Закон за подземните богатства
- Наредба за изготвянето и воденето на Националния баланс на запасите, Регистъра на откритията и Специализирания кадастър на находищата на подземни богатства
- Наредба за провеждане на конкурси и търгове по Закона за подземните богатства
- Наредба за изискванията към обхвата и съдържанието на работните проекти за търсене и проучване или за проучване, добив и първична преработка на подземни богатства, за ликвидация и/или консервация на геологопроучвателните и на миннодобивните обекти и за рекултивация на засегнатите земи и за условията и реда за тяхното съгласуване
- други

Контролни и надзорни органи в областта на административноправно регулиране на подземните природни богатства

- Министър на енергетиката.

